

Наталія Радіонова

докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри фінансів та бізнес-консалтингу Київського національного університету технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПОТРЕБ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах, для прийняття ефективних управлінських рішень керівникам різного рівня системи управління підприємством, в умовах, коли постійно змінюється кон'юнктура та загострюється конкуренція, необхідно своєчасно мати правдиву та достовірну інформацією про всі процеси, які відбуваються на підприємстві та поза його межами. Прийняття правильних управлінських рішень базуються на аналізі даних бухгалтерського обліку та безпосередньо впливає на результати діяльності підприємства. Тому для кожного підприємства організація дієвої обліково-аналітичної системи є важливим етапом управління.

Залежно від рівня управління використовуються різні види інформації: так для вищого керівництва, розробляючого стратегію діяльності, застосовується переважно зовнішня і у меншій мірі внутрішня інформація. На оперативному рівні використовується тільки внутрішня, а на середньому-переважно внутрішня і частково зовнішня.

Система звітних показників інформаційного забезпечення управління прибутком, які формуються із зовнішніх джерел, поділяються на три основні групи [1, с. 174-175]:

1. Показники, які характеризують загальноекономічний розвиток країни. Вони в свою чергу поділяються на два блоки:

а) показники макроекономічного розвитку: темп росту внутрішнього національного продукту і національного доходу; грошові доходи населення; індекс інфляції тощо.

б) показники розвитку за даним видом економічної діяльності: обсяг виробленої (реалізованої) продукції, її динаміка; загальна вартість активів підприємства, у тому числі оборотних; вартість власного капіталу підприємства; розмір балансового прибутку підприємства, у тому числі по основній (операційній) діяльності; обрана податкова система підприємства тощо.

2. Показники, які характеризують кон'юнктуру ринку. Вони поділяються на три блоки:

а) показники, які характеризують кон'юнктуру товарного ринку щодо продукції: обсяг и широта пропозиції, яка представлена на ринку; обсяги і ціни продукції; рівень конкуренції на ринку готової продукції тощо.

б) показники, які характеризують кон'юнктуру ринку фондових інструментів: види основних фондових інструментів (акцій, облігацій, деривативів тощо), які обертаються на біржовому фондовому ринку; обсяги і вартість угод по основним видам фондових інструментів; зведений індекс

динаміки цін на фондовому ринку тощо.

в) показники, які характеризують кон'юнктуру ринку грошових інструментів: кредитна ставка окремих комерційних банків, диференційована по термінам надання фінансового кредиту; депозитна ставка комерційних банків, диференційована по внескам; офіційний курс окремих валют тощо.

3. Показники, які характеризують діяльність контрагентів і конкурентів.

В теперішній час кількість інформації, яку потрібно обробляти підприємству, продовжує зростати і вже складно уявити успішне підприємство, яке б не застосовувало для обліково-аналітичної роботи сучасні обліково-аналітичні системи. Об'єктивною передумовою успішного вирішення поставлених перед керівництвом підприємств задач є стрімке зростання можливостей і техніко-економічних характеристик сучасного програмного забезпечення збору, обробки і передавання значних інформаційних масивів баз даних на основі комп'ютеризації обліково-аналітичного процесу [1, с. 175]. Дійсно, в даний час попит на інформаційні системи виріс у зв'язку із збільшенням трудомісткості облікових процедур і доступністю цін на програмне та комп'ютерне забезпечення. Пропоновані в даний час обліково-аналітичні системи дуже різноманітні за обсягом функцій, що реалізуються, принципам побудови, складу додаткових послуг, технічному і методичному супроводу, галузевій орієнтації.

Як правило, на підприємствах обліково-інформаційні системи використовують для:

1. Виконання розрахунків, друку наказів та інших документів.
2. Використання нормативно-правової довідкової бази в електронному вигляді.
3. Виконання запитів до електронної бази даних, сформованої в інформаційних системах.
4. Перевірка окремих розрахунків, виконуваних на різних ділянках обліку.
5. Автоматизоване формування реєстрів бухгалтерського обліку й фінансової звітності.
6. Проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства [2, с. 15].

У теперішній час ринок програмного забезпечення пропонує значну кількість бухгалтерських інформаційних систем, які розрізняються за принципами побудови, функціональними можливостями, вимогами до користувачів тощо.

Серед інформаційних систем, що застосовуються в бухгалтеріях вітчизняних підприємств виділяють наступні основні класи:

1. Домашня бухгалтерія;
2. Міні-бухгалтерія;
3. Універсальні бухгалтерські системи (міні-бухгалтерія);
4. Управлінські системи;
5. Фінансово-аналітичні системи;

6. Правові бази даних [3, с. 61].

Більш детальна інформація представлена в табл. 1.

Таблиця 1.

Характеристики основних класів бухгалтерського програмного забезпечення

№	Клас програм	Основні користувачі	Призначення	Приклад програмних продуктів
1	2	3	4	5
1	Домашня бухгалтерія	Фізичні особи	Облік особистих та сімейних коштів	«1С: Гроші», Quicken, Ms Money.
2	Міні-бухгалтерія	Бухгалтерія малого підприємства з 1-3 бухгалтерів	Введення й обробка бухгалтерських записів. Роздрукування первинних документів та звітності	«Інфин-бухгалтерія», «Ажур», «Фінансист», «Фінанси без проблем», «Звітний облік фінансів»
3	Універсальні бухгалтерські системи (міні-бухгалтерія)	Невелика (до 8-10) чисельність персоналу бухгалтерії. Передбачено всі розділи обліку	Потужний аналітичний облік. Кількісний і валютний облік. Облік праці та заробітної плати	«Турбо Бухгалтер», «1С: Бухгалтерія», «ГРАН-БУХ», «Інотек бухгалтер» «Інфо-бухгалтер», «Головний бухгалтер», «Бухгалтерський облік і розрахунок балансу», «Дебет плюс», FinExpert.
4	Управлінські системи	Бухгалтерія; управлінці (управлінський та фінансовий облік, завдання фінансового менеджменту)	Управлінський облік. Планування та управління. Підстроювання під клієнта. Відкритість архітектури. Можливість масштабування	«Галактика», Platinum, «Текон», SyteLine, SPTISA, SPFIL, «АККОРД».
5	Фінансово-аналітичні системи	Плановик, управлінець, головний бухгалтер, контролер, аудитор	Фінансовий аналіз на основі бухгалтерських даних. Комп'ютеризація завдань зовнішнього і внутрішнього аудиту	«ПОНІ (Планування, Оптимізація, Податки Інвестиції)», «Інвестор», «ІНЕК-Аналітик», «Економічний аналіз і прогноз діяльності підприємства», «Баланс-2»
6	Правові бази даних	Юристи, бухгалтери, фінансисти, економісти	Упорядковані довідкові системи, які містять підібрані в тематичному чи хронологічному порядку законодавчі акти з питань податків, бухгалтерського обліку	«Гросбух», «Бізнес-експерт», «Сапфір», Liga

Облікова інформація як впливовий фактор виробничого процесу або окремих елементів даного процесу може бути деталізована за напрямками її

використання в сфері управління конкретними видами діяльності, складними внутрішньовиробничими відносинами, економікою підприємства в цілому, відносинами з контрагентами, ринком.

Узагальнюючи зазначене, можна вважати, що обліково-аналітичні системи допомагають своєчасно надавати інформацію що є основою для здійснення прогнозування, планування та контролю, тобто виступати важливим засобом у прийнятті ефективних управлінських рішень. Для достатнього інформаційного забезпечення управлінням діяльністю підприємства повинна ефективно працювати обліково-аналітична система, яка являє собою сукупність облікової інформації та отриманих на її базі аналітичних даних, що є основою для прийняття управлінських рішень на макро- і мікро- рівнях. Основним принципом, що забезпечує ефективність функціонування обліково-аналітичної системи, є безперервність взаємодії її складових: обліку, аналізу та аудиту, що забезпечують сучасні інформаційні системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дуляба Н., Лакіза В., Далик В. Моделювання обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю торговельних підприємств. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 3. С. 173-182.
2. Кащена Н.Б. Методологія формування обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Харків : ХДУХТ. 2021. 41 с.
3. Кучеркова С.О. Роль обліково-аналітичної системи при формуванні звітних показників. «Молодий вчений». № 1.1 (41.1) Січень, 2017 р. С. 60-63.